

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 148/09-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. apríla 2009 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti R., a. s., B., právne zastúpenej advokátom JUDr. J. H., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na slobodu prejavu a na súdnu ochranu podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na slobodu prejavu a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 10 ods. 1 a 2 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Krajským súdom v Prešove pod sp. zn. 2 Co 180/2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti R., a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. augusta 2008 faxom a 2. septembra 2008 poštou doručená sťažnosť spoločnosti R., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na slobodu prejavu a na súdnu ochranu podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na slobodu prejavu a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 10 ods. 1 a 2 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Krajským súdom v Prešove (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 2 Co 180/2007. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 27. augusta 2008.

Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 9 C 245/03 z 2. februára 2005 bola sťažovateľke ako žalovanej uložená povinnosť písomne sa ospravedlniť JUDr. V. H. (ďalej len „žalobca“) a zaplatiť mu 100 000 Sk. Podľa názoru okresného súdu sťažovateľka uverejnením mena a priezviska žalobcu a jeho syna v denníku Nový čas 24. októbra 2001 v príspevku pod názvom „Vyšetrovací spis putuje po kraji ako horúci zemiak“ porušila právo žalobcu na ochranu osobnosti. Na základe odvolania sťažovateľky rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 Co 375/05 zo 17. januára 2007 bol rozsudok okresného súdu potvrdený vo výroku o povinnosti ospravedlniť sa a sčasti zmenený, a to vo výroku o povinnosti zaplatiť 100 000 Sk tak, že v tejto časti bola žaloba zamietnutá. Sťažovateľka podala proti potvrdzujúcej časti rozsudku krajského súdu sp. zn. 1 Co 375/05 zo 17. januára 2007 sťažnosť ústavnému súdu doručení 10. mája 2007, a to pre porušenie čl. 26, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 10 a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Žalobca zasa podal proti zamietajúcej časti rozsudku krajského súdu sp. zn. 1 Co 375/05 zo 17. januára 2007 dovolanie. Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 185/2007 z 26. septembra 2007 bolo dovolaniu žalobcu vyhovené a napadnutá časť rozsudku krajského súdu bola zrušená, pričom v tomto rozsahu bola vec vrátená na ďalšie konanie. Krajský súd, konajúc vo veci ďalej novým rozsudkom sp. zn. 2 Co 180/2007 z 19. mája 2008, potvrdil rozsudok okresného súdu sp. zn. 9 C 245/03 z 2. februára 2005 aj vo výroku o povinnosti sťažovateľky zaplatiť žalobcovi 100 000 Sk.

Podľa názoru sťažovateľky neskorší rozsudok krajského súdu sp. zn. 2 Co 180/2007 z 19. mája 2008 je v rozpore s označenými článkami ústavy a dohovoru.

Porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy je dané tým, že okresný súd v skutočnosti nebol miestne príslušný konať vo veci. Svoju miestnu príslušnosť vyvodzoval z ustanovenia § 87 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého popri všeobecnom súde žalovaného (sťažovateľky) je miestne príslušný aj súd, v obvode ktorého je umiestnená organizačná zložka právnickej osoby, ktorá je žalovaná, ak sa spor týka tejto zložky. Sťažovateľka ako v spore žalovaná však žiadnu nižšiu zložku v obvode okresného súdu nemá.

Porušenie základného práva na slobodu prejavu podľa čl. 26 ústavy a práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 dohovoru vidí sťažovateľka v tom, že v skutočnosti inkriminovanou časťou uverejneného článku nedošlo k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu základného práva žalobcu na súkromie. Okrem toho uverejnenie mena a priezviska žalobcu a jeho syna nemožno považovať za uverejnenie údajov z intímnej sféry žalobcu. Tlači nemožno uprieť právo prinášať správy o trestných konaniach a o pochybeniach orgánov verejnej moci a uverejňovať všetky relevantné informácie s tým súvisiace. V danom prípade boli predmetom informovania fakty o čine, ktorého obeťou bol žalobcov syn. Tento čin sa vyšetruje ako trestný čin, v ktorom dochádza k porušovaniu ústavných práv, čo v žiadnom prípade nemožno považovať za súčasť intímneho života žalobcu či jeho syna. Navyše, žalobcu treba považovať ako prokurátora okresnej prokuratúry za osobu verejného záujmu, ktorá požíva zníženú ochranu osobnostných práv. Možno zhrnúť, že nedošlo k neoprávnenému zásahu do súkromia (intímnej sféry) žalobcu a jeho syna, pretože uverejnené namietané údaje sa týkali otázok legitímneho verejného záujmu a osôb verejného záujmu, pričom zo strany sťažovateľky išlo o legitímny výkon slobody prejavu. Napokon je podstatné aj to, že krajský súd neaplikoval štandard ochrany slobody prejavu, čo vyplýva najmä zo skutočnosti, že uverejnené informácie neboli nepravdivé a novinári nekonali v zlom úmysle.

V súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru poukazuje sťažovateľka na to, že všetky dosiaľ uvedené námietky napriek tomu, že smerovali proti skoršiemu rozsudku krajského súdu, sa týkajú aj neskoršieho rozsudku, lebo tieto vady sú implicitne prítomné aj v tomto neskoršom rozsudku. Osobitne vo vzťahu k výroku neskoršieho rozsudku treba uviesť, že neboli preukázané v konaní skutočnosti nasvedčujúce tomu, že nepostačilo zadostučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, hoci náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch možno priznať iba výnimočne a má subsidiárny charakter. Všeobecné súdy sa pri rozhodovaní o výške náhrady za nemajetkovú ujmu v peniazoch opreli iba o tvrdenia žalobcu, ktoré však neboli vierohodné. Priznaná suma je za daných okolností neprimeraná, pretože predstavuje tretinu maximálnej výšky

odškodnenia za násilné trestné činy, ktorými bola spôsobená škoda na zdraví, vrátane znásilnenia. Pritom intenzita zásahu sťažovateľky je absolútne neporovnateľná s intenzitou zásahu pri násilnom trestnom čine. Krajský súd sa s uvedenými relevantnými námietkami vôbec nevysporiadal, keďže sa nezaoberal základným predpokladom na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy, teda tým, či morálna forma zadostučinenia podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, je alebo nie je postačujúca. Náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch bola priznaná automaticky bez zvažovania dvoch proti sebe stojacich práv a hľadania vzájomnej proporcionality medzi nimi. Ďalej, hoci sťažovateľka namietala, že sa okresný súd oprel iba o tvrdenia žalobcu, ktoré sťažovateľka spochybnila, krajský súd sa námietkou nezaoberal a nevysporiadal sa s ňou. Napokon krajskému súdu nevadilo, že okresný súd vychádzal z nepreukázaných a nekonkrétnych tvrdení žalobcu o telefonátoch známých, ktorí mu údajne pripomínali tragédiu. Závery krajského súdu nie sú preskúmateľné, lebo pokiaľ posudzoval vec „s ohľadom na vzniknuté následky“, neuviedol, o aké následky malo ísť a z akých dôkazov mali vyplynúť. Určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je síce predmetom voľnej úvahy súdu, čo však neznamená, že je jeho ľubovôľou, pretože musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu. Samotná skutočnosť, že článok bol uverejnený v najčítanejšom denníku, neznamená, že rovnako čítaný bol aj článok. Opomenulo sa, že denník Nový čas čítajú rôzne typy čitateľov, ktorí informácie selektujú a sústreďujú sa len na niektoré z nich, a na iné nereflektujú. V konečnom dôsledku treba poukázať na to, že všeobecné súdy opomenuli zohľadniť relevantné skutočnosti, za ktorých k (údajnému) porušeniu práva došlo, a to v skutočnosti v prospech sťažovateľky. Všeobecné súdy sú totiž podľa ustálenej súdnej praxe povinné zohľadňovať skutočnosti tak na strane žalobcu, ako aj žalovaného, a to konkrétne, že uverejnené informácie boli pravdivé (čo nebolo namietané, pričom zlý úmysel autora nikto netvrdil ani nepreukázal), neboli uverejnené žiadne informácie o tom, že by bol žalobca zainteresovaný na protiprávnom konaní orgánov verejnej moci, uverejnené informácie sa týkali otázok legitímneho verejného záujmu, lebo išlo o informácie týkajúce sa ústavnosti a zákonnosti postupu orgánov verejnej moci a súčasne informácie týkajúce sa žalobcu mali relevanciu vo vzťahu k otázkam verejného záujmu z hľadiska práva verejnosti na informácie. Pritom sťažovateľka konala v dobrej viere s cieľom poskytnúť presné a dôveryhodné informácie v súlade s novinárskou etikou.

Sťažovateľka žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 2 Co 180/2007 s tým, aby bol rozsudok krajského súdu z 19. mája 2008 zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie. Požaduje tiež náhradu trov konania.

Z rozsudku okresného súdu sp. zn. 9 C 245/03 z 2. februára 2005 vyplýva, že sťažovateľke bola uložená povinnosť písomne sa ospravedlniť žalobcovi za to, že v článku vydanom v denníku Nový čas 24. októbra 2001 na strane 14 a 15 pod názvom „Prokuratúra a súdy porušujú ľudské práva šoféra, ktorý je stíhaný za zrazenie syna okresného prokurátora vo S.“, „Vyšetrovací spis putuje po kraji ako horúci zemiak“, bolo uverejnené plné meno a priezvisko žalobcu a plné meno a priezvisko jeho syna. Okrem toho bola sťažovateľka zaviazaná zaplatiť žalobcovi 100 000 Sk a náhradu trov konania. V prevyšujúcej časti (pokiaľ žalobca považoval zaplatenie celkom 200 000 Sk) bola žaloba zamietnutá. Vo vzťahu k povinnosti sťažovateľky zaplatiť žalobcovi 100 000 Sk poukazuje okresný súd na intenzitu zásahu do súkromia žalobcu. Keďže išlo o tragédiu jeho a jeho rodiny, pričom článok bol uverejnený v jednom z najčítanejších denníkov s celoslovenskou pôsobnosťou, je nepochybné, že telefonáty známych po prekonaní jednej z najťažších chvíľ v živote rodiny žalobcu odôvodňujú okrem výroku o ospravedlnení aj priznanie náhrady nemajetkovej ujmy vo finančnej podobe.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 1 Co 375/05-128 zo 17. januára 2007 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 9 C 245/03-65 z 2. februára 2005 vo výroku o ospravedlnení, pričom v prevyšujúcej vyhovujúcej časti bol rozsudok zmenený tak, že sa žaloba v tejto časti zamietla. Účastníkom nebola priznaná náhrada trov konania. Vo vzťahu k zmeňujúcemu výroku poukazuje krajský súd na ustanovenie § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, ako aj na čl. 19 ústavy. Zdôrazňuje, že je potrebné prisvedčiť argumentácii sťažovateľky v tom zmysle, že žalobca pôsobiaci vo svojej funkcii ako osoba verejne činná je zároveň osobou verejného záujmu a ako taká musí zniesť vyššiu mieru zásahu do integrity svojej osobnosti, než je to u ostatných fyzických osôb. Táto okolnosť má vplyv na posudzovanie adekvátnosti a formy zadosťučinenia v nadväznosti na intenzitu zásahu do osobnostných práv žalobcu. S ohľadom na deklarované postavenie žalobcu ako

verejného činiteľa, u ktorého treba zohľadniť vyššiu mieru tolerancie zásahov do osobnostnej integrity, bol krajský súd toho názoru, že primeraným právnym prostriedkom ochrany jeho práv je priznanie zadosťučinenia spočívajúceho v morálnom plnení, a to v písomnom ospravedlnení za takýto zásah. So zreteľom na prezentované okolnosti krajský súd túto formu zadosťučinenia v prospech žalobcu považoval za primeraný nárok.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 185/2007 z 26. septembra 2007 vyplýva, že ním bol zrušený rozsudok krajského súdu sp. zn. 1 Co 375/05 zo 17. januára 2007 v časti, v ktorej krajský súd rozsudok okresného súdu zmenil a žalobu zamietol, a v tomto rozsahu bola vec vrátená na ďalšie konanie. Podľa názoru najvyššieho súdu rozsudok krajského súdu v dovolaní napadnutej časti treba považovať za nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov, čo zakladá inú vadu konania, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [§ 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku]. Okresný súd v odôvodnení svojho rozsudku podrobne uviedol, na základe akých skutkových a najmä právnych dôvodov považoval nárok žalobcu na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch do výšky 100 000 Sk za dôvodný. Naproti tomu z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že tento považoval nárok žalobcu na túto formu zadosťučinenia za nedôvodný a zamietol ho len s poukazom na deklarované postavenie žalobcu ako verejného činiteľa, u ktorého treba zohľadniť vyššiu mieru tolerancie zásahov do osobnostnej integrity. Z rozsudku však nemožno zistiť, z čoho krajský súd uvedené skutočnosti vyvodil, akými úvahami sa pritom riadil a prečo dospel k záveru o primeranosti právneho prostriedku ochrany práva žalobcu len vo forme ospravedlnenia. Krajský súd neuviedol konkrétne okolnosti spochybňujúce právne úvahy okresného súdu o priznanom nároku. Možno preto konštatovať, že krajský súd sa nevysporiadal zodpovedajúcim spôsobom s právnym záverom okresného súdu, z ktorého tento vychádzal pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pre absenciu dôvodov preto nemožno odôvodnenie rozsudku krajského súdu s ohľadom na napadnutý výrok považovať za zodpovedajúce zákonu.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 2 Co 180/2007-224 z 19. mája 2008 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 9 C 245/03-65 z 2. februára 2005 vo výroku o povinnosti sťažovateľky zaplatiť žalobcovi 100 000 Sk, ako aj vo výroku o trovách konania. Podľa názoru krajského súdu so zreteľom na závažnosť vzniknutej ujmy a na

okolnosti, za ktorých k porušeniu práva na ochranu osobnosti žalobcu došlo, je primeraná suma 100 000 Sk priznaná okresným súdom. Intenzita zásahu do súkromia žalobcu inkriminovaným článkom upriamujúcim pozornosť na nepochybne veľkú tragédiu jeho a rodiny je s ohľadom na vzniknuté následky závažným zásahom. Vzhľadom na to, že v článku bolo uvedené plné meno a priezvisko žalobcu a jeho syna, bol tým žalobca vo svojom okolí plne identifikovaný. Je taktiež zrejmé, že článok bol zverejnený v jednom z najčítanejších denníkov, vzhľadom na obsah bol aj článkom čítaným a jeho celkový obsah vrátane pripomenutia tragédie týkajúcej sa rodiny žalobcu zasiahol do osobnostných práv žalobcu. Za tejto situácie je správny záver okresného súdu, podľa ktorého primeraným právnym prostriedkom ochrany práv žalobcu okrem už priznaného zadosťučinenia v podobe písomného ospravedlnenia je aj priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v rozsahu 100 000 Sk.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 253/2008 z 24. februára 2009, ktorý si ústavný súd zadovážil, vyplýva, že ním bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 2 Co 180/2007 z 19. mája 2008. Sťažovateľka prípustnosť podaného dovolania oprela o ustanovenie § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku a tvrdila, že jej bola ako účastníčke konania odňatá reálna a efektívna možnosť konať pred súdom spočívajúca v práve právne a skutkovo argumentovať prejednávajúcu vec, ako aj v práve na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Vytýkala krajskému súdu a okresnému súdu, že sa nezaoberali základným predpokladom na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy, a to tým, či morálna forma zadosťučinenia nebola postačujúca. So zreteľom na sťažovateľkou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa najvyšší súd osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že konanie trpí vadou uvedenou v § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Z obsahu dovolania je pritom zrejmé, že sťažovateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania z toho, že sa súdy dostatočne nevysporiadali so všetkými námietkami sťažovateľky uplatnenými v konaní, v dôsledku čoho majú byť rozsudky okresného súdu a krajského súdu nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov. Vada konania podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku znamená porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru. To však neznamená, že by vždy zároveň platil aj opak. Ústava neupravuje, aké dôsledky majú prípady porušenia práva na súdnu ochranu a jednotlivé procesné

nesprávnosti, ku ktorým dochádza v konaní pred súdmi, ani nestanovuje predpoklady ich možnej nápravy v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu obsahuje Občiansky súdny poriadok, ktorý predpokladá aj možnosť vzniku procesných pochybení v občianskom súdnom konaní. V nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky pochybení upravuje tento procesný kódex aj podmienky, za ktorých možno procesné nesprávnosti napraviť v dovolacom konaní. S niektorými najzávažnejšími, taxatívne vymenovanými procesnými vadami, ktoré zakladajú zmätočnosť, spája Občiansky súdny poriadok priamo prípustnosť dovolania podľa § 237 Občianskeho súdneho poriadku, pričom vady tejto povahy sú zároveň aj prípustným dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku. Aj niektorým ďalším vadám inej procesnej povahy majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (tzv. iným vadám konania) pripisuje Občiansky súdny poriadok význam, avšak – na rozdiel od taxatívne vymenovaných väd – (len) v tom zmysle, že ich považuje za relevantný dovolací dôvod [pozri § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku], ktorý možno uplatniť iba v takom dovolaní, ktoré je procesne prípustné (vada takejto povahy sama osebe však prípustnosť dovolania nezakladá). V nadväznosti na dovolacie námietky a tiež so zreteľom na právne závery ústavného súdu zaujaté v niektorých jeho nálezoch (napr. II. ÚS 261/06) treba dodať, že je vždy vecou individuálneho posúdenia v každom jednotlivom prípade, aké dôsledky majú procesné nedostatky, ku ktorým došlo v postupe súdov v rámci občianskeho súdneho konania. Keďže dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno výnimočne (len v osobitne zákonom ustanovených prípadoch) napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, smeruje proti rozhodnutiu, ktoré už nadobudlo atribúty záväznosti a nezmeniteľnosti, dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle ku stretu dvoch základných práv (resp. ústavných princípov). Ide jednak o právo na spravodlivý súdny proces a tiež o zásadu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty, ktorý do určitej miery obmedzuje právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, treba rozhodujúce otázky v dovolacom konaní posúdiť aj z pohľadu vzájomného vzťahu oboch týchto ustanovení. Daná procesná situácia musí byť totiž vyriešená z pohľadu oboch dotknutých ústavných článkov tak, aby boli zachované označené ústavné práva. Preto najvyšší súd nemohol brať na zreteľ len sťažovateľkou zdôrazňované právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ale musel dbať aj o to, aby zachoval

ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a ústavným princípom právnej istoty podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorý bol vyjadrený právoplatnými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu. Najvyšší súd pri riešení otázky prípustnosti podaného dovolania nemohol nedať prednosť ústavnému princípu právnej istoty, lebo sťažovateľkou namietaný nedostatok odôvodnenia rozsudku krajského súdu (ako aj okresného súdu) nevykazoval znaky odňatia možnosti sťažovateľky konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Zo spisu totiž vyplýva, že krajský súd stručne uviedol rozhodujúci skutkový stav vychádzajúci z rozsudku okresného súdu, opísal priebeh konania, stanoviská oboch procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania, ako aj predchádzajúceho dovolacieho rozsudku a citoval právne predpisy aplikované na prípad, z ktorých vyvodil svoje právne závery. Právne závery primerane vysvetlil (najvyšší súd sa ich správnosťou nezaoberal). Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu nevyplýva jednostrannosť, ale ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Najvyšší súd vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel k záveru, že skutkové a právne závery krajského súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy, a že odôvodnenie ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku). Za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v žiadnom prípade nemožno považovať to, že krajský súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sťažovateľky.

Z uznesenia ústavného súdu č. k. I. ÚS 292/08-35 z 18. septembra 2008 vyplýva, že ním bola odmietnutá sťažnosť sťažovateľky proti potvrdzujúcemu výroku rozsudku krajského súdu sp. zn. 1 Co 375/05 zo 17. januára 2007. Sťažovateľka namietala, že došlo k porušeniu základného práva na slobodu prejavu a na súdnu ochranu podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj práva na slobodu prejavu a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 10 ods. 1 a 2 a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa názoru ústavného súdu tvrdenie sťažovateľky o porušení označených článkov ústavy a dohovoru je zjavne neopodstatnené.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie čl. 48 ods. 1 ústavy v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 2 Co 180/2007, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Sťažovateľka v tejto súvislosti tvrdí, že o žalobe žalobkyne o ochranu osobnosti konal miestne nepríslušný okresný súd, čo znamená, že nekonal zákonný sudca. K tomu ústavný súd dodáva, že to isté sa vzťahuje aj na odvolacie konanie, lebo pri správnom vymedzení miestne príslušného súdu prvého stupňa by bol miestne príslušný aj na druhom stupni iný odvolací súd.

Podľa § 237 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Realizáciu základného práva na súdnu ochranu (práva na spravodlivé súdne konanie) podľa čl. 46 až čl. 50 ústavy v dovolacom konaní umožňuje predovšetkým ustanovenie § 237 Občianskeho súdneho poriadku. Práve preto jednotlivé dôvody prípustnosti dovolania uvedené v § 237 Občianskeho súdneho poriadku treba vykladať tak, aby ich prostredníctvom bola poskytnutá plná ochrana už uvedeným článkom ústavy. Z toho vyplýva, že súd treba považovať za „nesprávne obsadený“ aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca, resp. zákonní sudcovia. Reštriktívny výklad (...) neposkytuje ochranu základnému právu na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy v dovolacom konaní, a preto nie je ani ústavne akceptovateľný (II. ÚS 136/08).

Treba konštatovať, že námietka sťažovateľky, podľa ktorej vo veci konali miestne nepríslušné všeobecné súdy, je námietkou porušenia čl. 48 ods. 1 ústavy, podľa ktorého nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi, pričom príslušnosť súdu ustanoví zákon. Základné právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy požíva ochranu v dovolacom konaní prostredníctvom ustanovenia § 237 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti bolo možné domáhať sa ochrany označeného základného práva dovolaním proti rozsudku krajského súdu, pričom prípustnosť dovolania vyplývala z citovaného § 237 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku.

Ako to je zrejmé z čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, ak túto ochranu neposkytujú všeobecné súdy. V danom prípade, ako to vyplýva z úvah už uvedených, proti rozsudku krajského súdu bolo prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok. Preto právomoc poskytnúť ochranu základnému právu sťažovateľky na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy mal najvyšší súd v dovolacom konaní. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu.

Treba poznamenať, že sťažovateľka skutočne dovolanie proti rozsudku krajského súdu aj podala, nie však na základe § 237 písm. g), ale iba na základe § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Inak povedané, v podanom dovolaní porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že vo veci konali miestne nepríslušné

všeobecné súdy, nenamietala. Najvyšší súd aj napriek tomu bol z úradnej moci povinný skúmať existenciu všetkých dôvodov zmätočnosti uvedených v ustanovení § 237 Občianskeho súdneho poriadku, teda aj bez výslovnej námietky sťažovateľky (§ 242 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku).

Odlíšná je situácia týkajúca sa tej časti sťažnosti, ktorou sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia čl. 26 ods. 1, 2 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 10 ods. 1 a 2 a čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 2 Co 180/2007. Túto časť sťažnosti považuje ústavný súd za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu tento nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom môže sa stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko

odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Predovšetkým treba v zásadnej rovine uviesť, že rozsudkom okresného súdu sp. zn. 9 C 245/03 z 2. februára 2005 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 Co 375/05 zo 17. januára 2007 bolo právoplatne rozhodnuté o povinnosti sťažovateľky ospravedlniť sa žalobcovi. Na tomto rozhodnutí sa nič nezmenilo ani konaním vedeným ústavným súdom, keďže uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 292/08-35 z 18. septembra 2008 bola sťažnosť podaná sťažovateľkou proti rozsudku krajského súdu odmietnutá.

Možno urobiť predbežný záver, že už uvedenými právoplatnými rozhodnutiami bolo ustálené, že sťažovateľka porušila uverejnením inkriminovaného článku označené osobnostné práva žalobcu v zmysle § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Ústavný súd nemohol preto znova hodnotiť skutkové a právne otázky, ktoré už boli právoplatnými rozhodnutiami vyriešené. Naopak, bolo jeho povinnosťou z týchto rozhodnutí vychádzať (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 135 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku).

Prieskumná právomoc ústavného súdu je daná iba v rozsahu problémov riešených neskorším rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2 Co 180/2007 z 19. mája 2008, ktorým bolo právoplatne rozhodnuté o povinnosti sťažovateľky zaplatiť žalobcovi 100 000 Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Sťažovateľka v daných súvislostiach namieta, že sa nepreukázali v konaní skutočnosti nasvedčujúce tomu, že by v danom prípade nepostačilo zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ospravedlnenie). Priznanú finančnú čiastku považuje za neprimerane vysokú, a to najmä v porovnaní s odškodňovaním poskytovaným obetiam násilných trestných činov. Finančná náhrada bola priznaná bez zvažovania dvoch proti sebe stojacich práv a hľadania vzájomnej proporcionality medzi nimi, pričom všeobecné súdy vychádzali z nepreukázaných a nekonkrétnych tvrdení žalobcu. Závety krajského súdu nie sú preto ani preskúmateľné. Hoci určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je predmetom voľnej úvahy všeobecného súdu, neznamená to ľubovôľu. Ani argument o uverejnení inkriminovaného článku v najčítanejšom denníku nie je dostatočný.

Z pohľadu ústavného súdu treba zdôrazniť, že rozsudky okresného súdu sp. zn. 9 C 245/03 z 2. februára 2005 a krajského súdu č. k. 2 Co 180/2007-224 z 19. mája 2008 tvoria jeden celok a treba ich aj takto hodnotiť a posudzovať. Možno pritom konštatovať, že všeobecné súdy vyhodnotili intenzitu zásahu sťažovateľky do osobnostných práv žalobcu ako závažnú s prihliadnutím na skutočnosť, že išlo o rodinnú tragédiu a že inkriminovaný článok bol uverejnený v jednom z najčítanejších denníkov s celoslovenskou pôsobnosťou. Relevantná bola aj skutočnosť, že žalobca a jeho syn boli v článku uvedení plnými menami a priezviskami. Uvedené zistenia boli dostatočné podľa právneho názoru všeobecných súdov na záver o tom, že v danom prípade nepostačovalo na odškodnenie vznikutej ujmy iba ospravedlnenie bez peňažnej náhrady spôsobenej nemateriálnej ujmy.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno rozsudky všeobecných súdov a ich odôvodnenie považovať v okolnostiach daného prípadu ani za arbitrárne, ale ani za zjavne neodôvodnené. Tak peňažné odškodňovanie nemateriálnej ujmy v prípadoch zásahov do práv na ochranu osobnosti, ako aj stanovenie výšky odškodnenia je do značnej miery vecou voľnej úvahy súdov. Vzhľadom na argumenty uvedené v rozsudkoch nemožno konštatovať, že by sa medze voľnej úvahy prekročili a žeby závery všeobecných súdov bolo možné hodnotiť z tohto pohľadu ako prejav ľubovôle.

V súvislosti s argumentom sťažovateľky o neprimeranosti priznanej peňažnej sumy v porovnaní s odškodňovaním obetí násilných trestných činov (zákon č. 255/1998 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov – ďalej len „zákon o odškodňovaní“) treba uviesť, že takéto porovnanie nemožno považovať za relevantné. Zákon o odškodňovaní dáva štátu možnosť zmierniť ujmu, ktorú utrpeli obeť úmyselných násilných trestných činov. Na takéto odškodnenie nie je právny nárok a poškodený ho môže dostať iba v prípade, ak mu škoda nebola plne uhradená inak (§ 2 ods. 2 a § 3 ods. 1 zákona o odškodňovaní). Ide teda len o fakultatívne zmiernenie škody, resp. ujmy. Zákon o odškodňovaní teda vôbec neupravuje rozsah odškodňovacej povinnosti osoby, ktorá škodu spôsobila.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. apríla 2009